

Zoersel

Los door 't bos

6 november 2011

Het scheen me toe dat Marcel er heel ontspannen bij zat. Ik moet wel toegeven dat ik hem niet zo goed ken. Slechts een beetje. Enkel in twee dimensies en in vierkleurendruk. Nu echter zag ik hem zitten op een bankje in een parkje bij de kerk in Zoersel. Vrijwel eenkleurig maar wel in drie dimensies. Zo dacht ik: „Kom, laat ik het Marcel eens vragen. Die zit hier toch dag in, dag uit...“ Pardon...? Marcel wie, zeg je? Ach ja, natuurlijk! Excuseer.

Marcel op zijn bankje bij de kerk in Zoersel

Ik werd even ingesponnen in mijn eigen gedachten. Kiekeboe is de naam. Marcel Kiekeboe. Aangenaam. Marcel is doorgaans een vriendelijk en schalks man. Voor zover ik dat althans weet. Hij is zeer bezorgd over zijn familieleden. Vooral die nogal wulpse dochter van hem, Fanny, baart hem wel eens zorgen. De jeugd, weet je wel. Je kan zeggen dat hij zeer trouw is aan zijn echtgenote Charlotte. Hij voelt zich meestal niet op zijn gemak met andere vrouwen.

Ik dacht tot nu toe dat hij alleen op papier bestond. Als stripfiguur. Als het hoofdpersonage van de stripreeks „De Kiekeboes“. Daar in Zoersel echter zit hij in ijzeren onverstoorbaarheid op een bankje. Of is het in brons? In elk geval: hij zit er. Merkwaardig. Ik bedoel: dat de vogels zijn kop nog niet gebruikt hebben om één en ander uit te werpen. Of zou Marcel regelmatig gereinigd worden door de gemeentediensten? Misschien dat zijn vader, *Merho*, dat doet. Al zal die wel wat anders om handen hebben want jaarlijks verschijnen er drie tot vier albums die de avonturen van de familie Kiekeboe vertellen. Van elk album worden gemiddeld zo'n 100 000 exemplaren verkocht. Marcel geniet dus wel enige bekendheid.

De strip Kiekeboe, van de Zoerselse tekenaar *Robert Merhotteïn* (Merho), verscheen voor het eerst in *Het Laatste Nieuws* en *De Nieuwe Gazet* op 15 februari 1977. Sindsdien zijn er al meer dan honderd albums verschenen. Kiekeboe is geïnspireerd op de gelijknamige marionet uit het poppentheater van Walter Merhotteïn. Dat is de broer van Merho. Walter, niet de poppenkastpop. Toen Walter hem maakte had Kiekeboe al een kale kop, een grote snor, een zwarte broek, een grijze trui en een bruin jasje. Zo ziet hij er nog steeds uit.

De strip Kiekeboe, van de Zoerselse tekenaar *Robert Merhotteïn* (Merho), verscheen voor het eerst in *Het Laatste Nieuws* en *De Nieuwe Gazet* op 15 februari 1977. Sindsdien zijn er al meer dan honderd albums verschenen. Kiekeboe is geïnspireerd op de gelijknamige marionet uit het poppentheater van Walter Merhotteïn. Dat is de broer van Merho. Walter, niet de poppenkastpop. Toen Walter hem maakte had Kiekeboe al een kale kop, een grote snor, een zwarte broek, een grijze trui en een bruin jasje. Zo ziet hij er nog steeds uit.

Leren lezen

Wat ik Marcel wilde vragen? Hé zeg, niet zo ongeduldig! Ik kom er zo wel toe dat te vertellen. Marcel Kiekeboe is namelijk niet de enige figuur die ons in Zoersel uit de boeken tegemoet treedt. Nee, nee, al veel vroeger wandelde hier iemand rond die erg gewetensvol was. Zo vol, namelijk, omdat dat geweten in zijn familienaam zat: Conscience. *Henri (Hen-drik) Conscience*, om u te dienen. Met zijn „beeldend“ vertelde verhalen probeerde hij het volk op te voeden en te onderwijzen. Naar het schijnt was de man pro-Belgisch. Hoe dat te rijmen is met de inhoud van sommige van zijn geschriften waaruit een felle vlaamsgezindheid bleek, dat is me een raadsel. Zijn populairste werk is zonder twijfel „*De Leeuw van Vlaanderen*“. Conscience werd hoogstwaarschijnlijk door de muze bezocht bij het zien van

het schilderij *De Groeningeslag* van *Nicaise De Keyser* in het Antwerpse Vleeshuis. In zijn roman beschrijft Hendrik Conscience de *Slag der Gulden Sporen* die in 1302 werd uitgevochten tussen de Vlamingen en de Fransen. Conscience gebruikte die veldslag als achtergrond om de romance te schetsen tussen Machteld, de dochter van Robrecht III van Béthune en ridder Adolf van Nieuwlandt. Bij die gelegenheid heeft hij een deel van onze vaderlandse geschiedenis opnieuw uitgevonden. Met opzet waarschijnlijk. Zodat historici er later ook nog eens hun tanden konden in zetten. Hij heeft nog geprobeerd de dichtelijke vrijheden die hij zich had gepermitteerd later recht te breien in de *Geschiedenis van België*. Met niet al te veel succes, voor zover ik weet. Goed gelogen is nu eenmaal interessanter. De grote bijval die De Leeuw van Vlaanderen kende, leverde Conscience de titel op van „*de man die zijn volk leerde lezen*“. Het heet dat dit boek heeft bijgedragen tot de Vlaamse bewustwording in de 19^e eeuw en tot de groei van de Vlaamse Beweging in de 20^e eeuw. Wijlen Hugo Claus hielp het boek vakkundig naar de knoppen door het te bewerken tot filmscenario en het vervolgens zo slecht te verfilmen dat je niet zeker wist of het geen parodie was.

Goed, wat wilde ik Marcel dan vragen? Wel: de weg naar het *Boshuisje*. Want daar schijnt Conscience het verhaal gehoord te hebben van „*De Loteling*“. Ook al een boek dat verfilmd werd. In 1973. Door Roland Verhavert naar een scenario van Nic Bal. Met beter resultaat dan wat Claus van „zijn“ Leeuw gebakken had. Al was het schijnbaar zo dat in het hele bos maar één enkel vogeltje zat. Dat hoorde je dan ook overal.

De „loting“ waarvan sprake, was noch min noch meer precies dat: een loterij. Om aan te duiden welke jongelingen naar het leger moesten. De zogenaamde „Lotelingen“ trokken een nummer uit een trommel. Wie een slecht lot trok, moest soldaatje gaan spelen. Veelal onder erbarmelijke omstandigheden. Dat had bovendien op het thuisfront meestal zeer negatieve gevolgen. Vele gezinnen verloren zo hun belangrijkste kostwinner.

Hier en daar in musea zijn de trommels en de nummers nog wel te zien die voor de lotingen werden gebruikt. Zo werden dus jonge mannen willekeurige „geselecteerd“ voor dienst bij het Franse leger. Na 1830, toen België als staat nog zeer pril was, werd het systeem nog steeds gehanteerd maar dan om rekruten voor het Belgische leger aan te duiden. Pas toen Leopold II op het einde van zijn leven een nieuwe wet op de militie ondertekende, werd de loting vervangen door de persoonlijke dienstplicht die in principe slechts één zoon per gezin trof.

Behalve de willekeur zat er nog een smerig kantje aan het loten. Wie geld had kon zich vrijkopen. Wat betekende dat iemand anders tegen betaling werd overhaald om de plaats van de rijkaard in te nemen. Zo vertelt het verhaal van De Loteling dat Jan Braems, een arme en naïeve boerenzoon, zich vrij loot. In ruil voor wat centen echter gaat hij de legerdienst van een rijkeluijszoon vervullen. Door de miserabele hygiënische omstandigheden in het leger wordt Jan blind. Zijn vriendin Trien laat hem echter niet vallen.

In het bos daar staat een huisje

Daar zaten we dus op dat bankje. Marcel en Michel. M & M. Die, zoals bekend, alleen in bepaalde omstandigheden smelten. Evenwel gingen mijn gedachten via het Boshuisje van Conscience naar... Martine Bijl. Ook een „M“... „De Makelaar uit Schagen“... „Het Bloemendaalse Bos“. Wie kent ze nog die luchtige muzikale niemendalletjes? Raar dat zoiets op eens weer opduikt. Hoewel ik niet zou kunnen zeggen hoe lang het geleden is dat ik ook maar één van die liedjes nog heb gehoord. Het zal het huisje zijn. En het bos natuurlijk...

Er stond in een bos een oud huisje te koop

Het was zo te zien al geschikt voor de sloop

Met muren van stammetjes, vol vochtige zwammetjes

Er stond op een bordje: „Bevragen

bij makelaar Jansen in Schagen“

Ik hoopte dat Jansen niet meer zou bestaan

En ben toen brutaalweg naar binnen gegaan

Voor alle duidelijkheid: dit is niet het Boshuisje! Maar het heeft wel „iets“, toch?

Het Boshuisje in Zoersel is niet gebouwd met schimmelige stammetjes maar het is een oude Kempische hoeve die al meer dan 200 jaar dienst doet als herberg. Nog steeds wordt dit etablissement met kaarsen verlicht en verwarmd met een Leuvense stoof en een open haard. Voor mijn Nederlandse lezertjes: een Leuvense stoof is een zeer traditionele plattebuiskachel. In Vlaanderen heet een kachel nu eenmaal niet zelden „een stoof“. Op de buis naar de schouw toe werden de potten en pannen warm gehouden. Op zijkanten onder de pot werden de voeten gewarmd.

Het huisje staat daar op de grens van Zoersel en Halle, aan de rand van het Zoerselbos. Vrij

van alle autoverkeer zijn het slechts bospaden die erheen leiden. En tot mijn spijt ben ik er niet gepasseerd!

Zure grond

Het eerste gedeelte van de naam Zoersel slaat volgens gestudeerde lui op zijn zure bodem. „Zuursel“ zou men dus kunnen zeggen. Het tweede gedeelte spreekt over een „sala“ van de Franken. Het dorp is dus gegroeid uit een gemeenschappelijke woning die op een zure bodem stond. Hoe ze dat indertijd konden testen, die zuurgraad, dat weet ik niet. Proefden die gasten van die grond soms? „Wat vind jij, Samhein?“ „Hmm... een tikkeltje zuur met een echo van dood blad, Imbolc.“

In elk geval waren het de zure bodem, vele eeuwen geschiedenis en menselijk ingrijpen die deze streek boetseerden tot een omgeving met groen, heide, bossen en velden.

De geklasseerde Sint-Elisabethkerk en het driehoekig dorpsplein waar Marcel zit, vormen de kern van het dorp. De driehoek duidt er op dat dit ooit een Frankische akker, een „dries“ is geweest. De rest is bijna helemaal ontstaan door het werk van de ijverige monniken van de Sint-Bernardusabdij van Hemiksem. Zoals de Trappisten in het nabije Westmalle zullen ze het „ora et labora“ wel hoog in het vaandel gevoerd hebben. In de 13^e eeuw cultiveerden zij de streek. Zij wroetten en spitten en plantten het Hooiconkbos. Dat bos planten deden ze op voorwaarde dat het nooit zou gerooid worden. Die belofte bleef gelukkig overeind en zo vormt het nu de kern van het Zoerselbos. De brave monniken slaafden en draafden en bouwden hier ook een aantal historische monumenten. Provisor Bonifatius de Wolf was de parochie in 1756 behulpzaam om de statige pastorie te bouwen. Zelf bouwde hij in 1789 het nu gerenoveerde Zoerselhof. Hij had daar bepaalde bedoelingen mee want vroeger heette dit hof „de refugie van Sint-Bernaerts“. Dus in tijden dat de monniken vervolgd werden, konden ze hier een veilige haven vinden.

Het bos in

Er zijn in Vlaanderen niet veel dorpen die er zich kunnen op beroepen dat ze in het hart van de gemeente een bos staan hebben. Indien er al een bos aanwezig is moet dat vrijwel steeds ver buiten het dorp gezocht worden. In Zoersel ligt het bos juist erg dicht bij de bewoners en, zeer toepasselijk en terecht, heet dat natuurreserveat „het Zoerselbos“. Denk vooral niet dat het maar een armtierig schaamlapje grond is met wat bomen. Het gaat namelijk om niet minder dan 400 hectare! Er liggen vele, vele paden doorheen zodat het hele gebied de liefhebbers tot wandelen en fietsen uitnodigt. Het is een gemengd naald- en loofbos. Naast de donkere, wat sombere dennen (of sparren?), zijn er de talrijke loofbomen die nu een rijk scala aan herfstkleuren vertonen. Van geel en rood over licht aangebakken bruin tot heel erg roestkleurig. Door de nu en dan opstekende wind sneeuwde het soms bladeren. Ik voelde me even weer kind doordat ik door een dik, ritselend bladertapijt kon waden. En ja hoor, ik heb zo nu en dan even de bladeren omhoog geschopt. Zo

Dit is waarschijnlijk de Tappelbeek

deden we dat toch? Toen de tijd nog jong was...

Het Zoerselbos biedt een bonte afwisseling van bossen, beemden en velden. Hier liepen de Loteling, de weerwolf en de bende van het Zoerselbos uit de boeken van Hendrik Conscience rond.

Hier ligt ook de waterscheiding van de Schijnvallei en het Netebekken. Aan de ene kant moerassen, aan de andere kant de zogenaamde *vloeibeemden*. Ik denk dat wij dat hier „meersen“ zouden noemen. De Tappelbeek is de waterloop die destijds voor dat bevoeligen zorgde. Het water van de Tappelbeek bevat nogal wat kleideeltjes en mineralen. Die zijn afkomstig van de kleilaag in Halle waar de beek ook overheen spoelt. De lagen zitten daar in Halle maar een halve meter onder het oppervlak. Door in vroegere tijden de beemden onder water te zetten met behulp van een systeem van greppels, werden die mineralen en kleideeltjes afgezet. Wat de grond vruchtbaar maakte.

Daardoor ging de kwaliteit van het hooi dat later in die beemden gewonnen werd er flink op vooruit. Het ge-

heel is zeer kenmerkend voor het Zoerselbos. Eigenlijk is het een Middeleeuws landbouwsysteem dat gedurende eeuwen ontwikkeld, verbeterd en in stand gehouden werd door de cisterciënzer monniken. Om het gebied in de winter onder water te zetten werden *spuien* gebruikt. Oorspronkelijk waren dat houten constructies, later werden die spuien gebouwd in het meer bestendige baksteen. Om het waterpeil te controleren werden in de spuien schotbalken geplaatst. In het Zoerselbos zijn er nog vier van die spuien aanwezig. Ze werden in 1995 gerestaureerd. Ze worden niet meer gebruikt om twee redenen. Ten eerste is er geen nood meer aan het systeem van bevoeiing. Ten tweede is het water van de Tappelbeek te zeer verontreinigd om nog bruikbaar te zijn om ergens wat grond vruchtbaarder te maken. De spuien worden enkel nog in stand gehouden omdat het zeldzame en beschermde monumenten zijn.

Tegenover het Boshuisje, ligt het *Bezoekerscentrum Zoerselbos*. Hier is een permanente tentoonstelling te zien over alle facetten van het bos. Achter het bezoekerscentrum ligt een Kempense boerenbloementuin. Daar groeien en bloeien meer dan 200 soorten ouderwetse sierstruiken en bloemen. Ik ben er alweer niet geweest maar er zal er in dit jaargetijde uiteraard wel heel wat minder bloemenpracht te ervaren zijn.

Het is niet vanzelfsprekend dat het Zoerselbos überhaupt nog bestaat in zijn huidige vorm. Het kende in een recent verleden een turbulente geschiedenis. Jarenlang dreigde het bos te verdwijnen want er bestonden plannen om de gronden te gelde te maken door het bos te verkavelen. Om er woningen te bouwen. Dat was echter zonder de *Vrienden van het Zoerselbos* gerekend. Die zetten alles op haren en snaren om het bos te bewaren en ze slaagden er gelukkig in om, na jarenlange strijd, de verkavelingsplannen te vrijdelen. Ze kregen het voor elkaar dat het bos beschermd werd. De perfide plannen waren vergevorderd en als bewijs daarvan is in de inkomhal van het bezoekerscentrum nog het volledig uitgewerkte verkavelingsplan te zien.

Pol en Mariëtte

Behalve via het Boshuisje bestaat er nog een ander verband tussen Zoersel en de Loteling van Conscience. Evenzeer artistiek. Daar zitten Pol en Mariëtte voor veel tussen.

Tot in 1974 stond in het dorpscentrum van Zoersel een monumentaal grote lindeboom. Dat was de enige die nog overbleef van de bomen die ooit het centrum van het dorp hadden gesierd. Een eerbiedwaardige grijsaard, een ware Methusalem, want hij stond daar al zeven tot acht eeuwen. Het dorp had zich zo ongeveer geïdentificeerd met die boom. Toen

het niet langer mogelijk was de boom nog verder in stand te houden, was het een traumatische gebeurtenis dat dit gekoesterde symbool weg moest. Maar ziet! Er werden een nieuw leven en een nieuwe functie aan de boom gegund. Zijn hout zou, onder de handen van een paar kunstenaars, vorm gegeven worden en zou zo het verhaal vertellen van Zoersel en zijn bewoners. Een gedachtegang die wel te volgen is want die eeuwenoude boom had het tenslotte toch honderden jaren lang kunnen aanzien wat er allemaal omging in het dorp. En zo geschiedde het dat op de reusachtige linde het kunstenaarsechtpaar Pol Van Esbroeck en Mariëtte Coppens werd losgelaten. Zij brachten de enorme stam en de takken in veiligheid. Pol maakte van de stam een kunstwerk dat in 89 figuren het rijke volksleven van Zoersel verhaalt. Mariëtte maakte van de takken figuren uit De Loteling. Het 8,6 meter hoge kunstwerk is sinds 1990 ondergebracht in het Lindeboompaviljoen aan de Oostmallebaan. Een ronde toren in zwart baksteen. Ik ben eraan gepasseerd maar het leek me daar erg gesloten te zijn.

Er is nu ook een Pol en Mariëttewandeling. Negen kilometer lang is het traject. Bewegwijzerd met kleine zeshoekige bordjes. De wandeling loopt langs ongeveer vijftien plaatsen waar de figuren leefden die in de linde zijn uitgekapt. Er staan op die plaatsen borden waarop iets van het verhaal wordt verteld over de figuur waar het om gaat.

Pol Van Esbroeck werd in 1911 in Londerzeel geboren. Tot in 2008 woonde hij in Antwerpen. Hij had een innige band met Zoersel, waar zijn buitenverblijf stond. Vorig jaar is hij op de gezegende leeftijd van 98 jaar vertrokken om in het hiernamaals beelden te gaan kappen. Mariëtte was jonger dan haar man. Ze was ooit een leerlinge van hem op de academie. Er zijn daar dus nog andere vonken dan artistieke overgeslagen.

Wolfke gij zijt gevangen

Ik ben op deze wandeling een paar keer op enige afstand gepasseerd aan gebouwtjes die volgens mij wel kapelletjes konden zijn maar waarvan ik het toch niet zeker weet. Zo is het mogelijk dat ik wel degelijk de *Wolfskapel* heb gezien. Dat is het oudste gebouwtje van Oostmalle. De kapel staat daar al sinds 1505. De kapel wordt soms ook „Onze-Lieve-Vrouwkapel van de Hooiberg“ of het „Kappelleke van de Akker“ genoemd.

Is het een kapelletje? Ik weet het niet. Ik ben niet aan de andere kant gaan kijken...

In de kapel hangt een naïef schilderijtje waarop een wolf achter een schaap aanzit. Allicht biedt het tafereeltje van dit schilderij de verklaring voor de naam van het bedehuisje. Er ligt aan dit konterfeitsel een legende ten oorsprong.

Eertijds, zeg maar tot in de 18^e eeuw, waren er hier in de streek wolven. Soms waren die zelfs met wat te veel en sprak men van een plaag. Er werden dan beloningen uitbetaald voor het doden van een wolf. Maar ook in rustiger tijden schijnen die beesten soms een bedreiging geweest te zijn. Zo stond op een kwade dag een onschuldig schaapje aan een paaltje getuierd vredig te grazen toen er een hongerige en bloeddorstige Isengrimus op het toneel verscheen. Van schrik gingen alle krulletjes bij het schaap stijf overeind staan en in blinde paniek rukte het dier het paaltje uit de grond. Met paal en touw achter zich aan zocht het een veilig onderkomen in de kapel. De wolf was natuurlijk vastbesloten zich dat malse hapje niet te laten ontgaan.

Met grote sprongen maakte hij likkebaardend zijn entree in de kapel. In een laatste wanhopige poging om aan een wisse dood te ontkomen slaagde het schaap er toch nog in

naar buiten te vluchten. Daarbij rukte het ongeweten en onbedoeld met de meegesleurde paal het deurtje van de kapel dicht. Zo zat de wolf nu gevangen! Hetgeen hem slecht bekwam is.

De moraal: het schaap, symbool van het zachte en het goede, heeft het brute kwaad

De middelste is de mammoetboom of sequoia. In werkelijkheid ziet hij er veel indrukwekkender uit

Het kasteel de Renesse

overwonnen. Laat het je een les zijn wanneer je de volgende keer een bankier die er met je spaarcentjes vandoor is in gedachten op allerlei onaangename behandelingen trakteert.

Mammoet moet

Het kasteel van de graven *de Renesse* is zonder meer een blikvanger in het centrum van Oostmalle. Het kende een bewogen geschiedenis. Na de verwoesting van de 15e-eeuwse burcht in 1542, bouwde Jan van Renesse een nieuw en groot kasteel. Beroemde gasten logeerden er. Zoals daar waren: Keizer Karel, Margaretha van Parma en Willem Van Oranje. De eerste bracht bier mee, de tweede ham en de derde, geholpen door Piet Hein, appeltjes van oranje. Een féést!

In het begin van de 19e eeuw raakte het kasteeldomein de Renesse nogal in verval. In 1830 verkocht graaf Clement-Wenceslas de Renesse-Breidbach het domein aan burggraaf Léonard du Bus de Gisignies, commissaris-generaal van Nederlands Oost-Indië. Deze laatste vormde het oude neerhof om tot een echt landhuis. Het was ook burggraaf du Bus die het omliggende domein uitbreidde en die een typische Engelse tuin liet aanleggen. Wie het lang heeft, laat het lang hangen en zo moest rijkdom geshowd worden. Dat deed men indertijd soms door het aanplanten van heel exotische bomen en planten. Zo liet du Bus als statussymbool mammoetbomen aanplanten. Drie in getal. Zoals de volkswijsheid het zegt: „Boompje groot, plantertje dood“. Du Bus heeft de bomen nooit als groot mogen aanschouwen. Dat is nu wel even anders. Het traject van de wandeling liep rakelings langs één van die sequoias. Werkelijk een houtgewas waar je „u“ tegen zegt.

Zoals het er nu bij ligt is het Domein de Renesse een natuurgebied van 127 hectare.

‘t Is de wind, mijn kind

In Oostmalle heeft de toren van de kerk een naam: de „*Tornadotoren*“. 25 juni 1967 is een datum die diep ingekerfd staat in het geheugen van het dorp. Het was toen dat een plotse ling opstekende wervelwind een ongekende ravage aanrichtte. Het moet een verschrikking geweest zijn. De tornado legde in een strook van 200 tot 400 meter breed en 6,5 kilometer lang het centrum van Oostmalle plat. Toen de ramp net gebeurd was, kon er alleen hulp van vrienden en familieleden komen. De hulpdiensten van Oostmalle lagen zelf ook onder het puin. Als bij wonder vielen er geen doden, maar er waren wel meer dan honderd gewonden. Ongeveer 117 huizen werden totaal vernield en minstens even veel andere werden zwaar beschadigd. De kerk deelde in de klappen. Het schip van de kerk stortte in en de torenspits waaide weg. In 1980 werd de verwoeste Sint-Laurentiustoren hersteld en ingehuldigd als monument. Sindsdien heeft hij zijn bijnaam gekregen.

De tornado vervolgde op die noodlottige dag zijn weg naar Nederland waar hij ook veel schade veroorzaakte. Bij onze noorderburen vielen er daardoor zelfs zeven doden. Deze tornado zal, samen met die van Léglise in september 1982, in de herinnering blijven als één van de meest verwoestende die België de voorbije eeuw heeft gekend.

In de tijd dat de ramp zich voltrok bestond er niet zoiets als een verzekering tegen stormschade die ingebouwd zat in een andere verzekering. De verzekeringsmaatschappijen die aangesproken werden meldten schijnheilig dat ze er, helaas, niets konden aan doen om de gedupeerden te vergoeden. Tenslotte hebben ze hier en daar een aalmoes uitbetaald. Een blijk van goede wil! Zegden ze zelf. Waar er sprake was van financiële tegemoetkomingen, kwamen de centjes hoofdzakelijk van particulieren. De Sint-Sebastiaangilde in Oostmalle heeft steeds haar annalen goed bijgehouden. Zo bestaat er dus ook een lijst van wat er aan geld werd ingezameld om de getroffen leden van de gilde een beetje soelaas te bieden. Tot mijn niet geringe verrassing zie ik bij de schenkers ook de naam opduiken van de Koninklijke Schuttersgilde Sint-Sebastiaan uit... Berlare! Wel, wel.

Zoals de notulen het stellen: „*Het ontvangen geld werd door de hoofdman onder de geteisterde leden verdeeld.*“

Weinig schot

Van het domeinbos Wolfsschot in Oostmalle heb ik niets méér gezien dan een lange, rechte, brede dreef geflankeerd door iele loofboompjes. Er moet wel meer te zien zijn maar dat is me, wegens het uitgezette traject, nu eenmaal ontgaan. Het was hoofdzakelijk de bedoeling dat we het kasteeldomein de Renesse zouden bereiken.

Het Wolfsschot is ongeveer 31 hectare groot. Sinds 1988 wordt het beheerd door de afdeling Bos en Groen. Dit bos ligt geklemd tussen het 's Heerenbos en het domein de Renesse. Een groot deel ervan is voor iedereen toegankelijk.

Het is een bos waar hoofdzakelijk loofhout groeit. Vooral zomereik en beuk. In een deel van het bos staat ook grove den. Er zijn ook enkele vochtige biotopen, zoals een elzenbosje.

O heer

Even ten zuiden van het domeinbos Wolfsschot ligt een ander bos: het 's Heerenbos. Om één of andere reden wordt de naam niet consequent in de oudste spelling als 's Heerenbosch geschreven. Het bos is nu ongeveer 100 hectare groot.

Eeuwenlang was 's Heerenbos het decor voor de jachtpartijen van de adellijke bewoners van het kasteel.

Vanaf 1835 werd begonnen met het aanleggen van dreven en werd er aan bosbeheer gedaan. Niet zozeer om de natuur een helpende hand te reiken, dan wel omwille van de houtwinning. Rond de Tweede Wereldoorlog was graaf Thierry de Renesse eigenaar van het uitgestrekte domein. Hij moet een uitgesproken romanticus geweest zijn met genoeg

Lange, rechte dreven door de bossen. Met veel gevallen bladeren.

middelen om zijn rozige dromen in werkelijkheid om te zetten. Het domein kreeg onder zijn beheer een romantisch en adellijk uitzicht. Waarbij Versailles als voorbeeld diende. Zo liet hij er zijn eigen speeltuin aanleggen met vijvers, een bos vol wild, eeuwenoude bomen, een bostheater, een taxusdoolhof, paviljoentjes voor verliefden, verborgen gangen en andere geheimzinnige toestanden. Romantiek in excelsis.

Van de geconcretiseerde hersenspinsels van graaf Thierry blijft niet zo veel meer over. De tand des tijds heeft er duchtig aan geknaagd en de natuur heeft zich er baas over gemaakt. Vlak na de Tweede Wereldoorlog, toen de

graaf terugkwam uit krijgsgevangenschap, besloot hij om zich metterwoon te vestigen in het bos. Hij hield het daar uit tot in de jaren zestig van vorige eeuw. Hij had vanuit zijn stulp een erg mooi uitzicht over een lange open vlakte in het bos, een kijk op verschillende vijvers vol grote lisdodde, een royaal aanbod aan waterwild en het visuele genot beelden te kunnen aanschouwen die uit het Middelheimpark leken weggelopen. Doordat er na zijn vertrek niets meer mee gedaan werd, verkrotte het onderkomen van graaf Thierry snel. Tot zover zelfs dat het nagenoeg geheel instortte. Ondertussen hebben de jongens van Natuur en Bos de resten reeds opgeruimd.

Het huis stond vroeger langs de oude bosweg die liep van het grote kasteel helemaal tot het gehucht Salfen. Of Salphen. Of Zalven. Ze weten het daar zelf niet zo goed, vrees ik. Het was de weg die de heren namen om op jacht te gaan in het bos. Voor de rest liggen doorheen het 's Heerenbosch keurig rechte, lange dreven die allemaal een naam hebben. Verschillende van die dreven zijn langer dan een kilometer. Andere liggen dan weer in een sterpatroon met op het centrale punt een vijver.

Zoals reeds gezegd had de romantische ziel van de graaf ook voorzien in een doolhof. Een beetje edelman wist het allicht naar waarde te schatten om niet enkel achter lopend en vliegend wild te jagen maar om ook al eens een wulps exemplaar van eigen soort te achtervolgen. Spannend, toch? Een wirwar van gangen en gangetjes die in het midden van het labyrint uitkwamen op een grazig weilje. Wanneer het gras minder dan twee kon-tjes hoog stond en men die relatieve blutigheid niet waarden kon, dan was er ook nog een klein schuurtje. Daarin kon men zich gevoeglijk terugtrekken om een stiekeme roman-ce aan den lijve te beleven. Het is maar dat het lang na Conscienses tijd was, anders had die aan de hand van het gegeven nog een boek kunnen schrijven. De Bloteling.

Vergane glorie want de hagen die ooit zo dicht waren dat je er niet doorheen kon kijken zijn nu hoog opgeschoten en tamelijk luchtig geworden. Ter verdere ontluistering: het schuurtje heeft nog dienst gedaan als kippenhok! Het moet dus een heel avontuur ge-weest zijn voordat de knecht 's winters het ochtendeitje aan de heer graaf kon presente-ren. Een eind donker bos, een doolhof en dan bij lantaarnlicht de eitjes zoeken...

Ergens las ik dat er in het bos nog een ander bouwseltje staat. Te midden van nergens moet er een klein huisje te vinden zijn dat in de Efteling niet zou misstaan. Al zal het vin-den ervan nogal problematisch zijn want er loopt geen enkel pad naartoe. Het staat verbor-gen tussen hoge adelaarsvarens. Er hangt een verhaal vast aan dat huisje.

Tijdens de droeve tijden van de Tweede Wereldoorlog kwamen in dit huisje de mannen van het plaatselijke verzet samen. Op een bepaald moment moet een wakker Duits sol-daat toch lucht hebben gekregen van wat er daar aan de hand was. Hij besloot het hele zootje op hun nest te pakken. Helaas voor hem liepen de verzetsstrijders ook niet te sla-pen. Ze wisten de Duitser op tijd te vatten. Genadeloze tijden vereisen genadeloze akties: hij werd vermoord. Kort en goed. Zijn lijk begroeven ze op een geheime plek in het bos. De verdwijning van de soldaat had voor de dorpen nog nare consequenties maar het is nooit bekend geraakt waar de soldaat ergens begraven werd. Indien het verhaal waar is moet er dus in 's Heerenbos nog een Duits soldaat in volle uitrusting onder de grond zitten. De om-gekeerde wereld want de ondergrondse bleef juist bovengronds.

Het bos werd in 1997 aangekocht door het Vlaams Gewest. Het werd snel duidelijk dat het 's Heerenbos zeer rijk was aan natuur. Het domein kreeg een bestemming als bosreser-vaat. Daardoor kunnen grote delen van het bos zich spontaan ontwikkelen, zonder veel menselijke tussenkomst. Op andere plaatsen zal men de natuur bijsturen, rekening hou-dend met recreatieve, historische, landschappelijke of ecologische waarden.

Gewoven en te licht bevonden

Toen ik een tweede keer aan Marcel passeerde heb ik nog even naar hem gewuifd. Een ander wandelaar had dat verkeerd begrepen. Hij bleef halverwege in zijn eigen wuif steken toen bij hem het muntje viel dat hij mij helemaal niet kende. Het gevoel was wederzijds.

© 2011 Michel Christiaens